

CZY ROZWODY ORZECZONE W TRAKCIE COVID SĄ WAŻNE?

Sąd Najwyższy uchwałą z dnia 14 grudnia 2023r. sygn. akt: III CZP 32/23 odpowiedział na następujące pytanie:

Czy sąd pierwszej instancji w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch ławników, ukształtowany na podstawie zarządzenia Wiceprezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 6 lipca 2021 r., rozpoznający sprawę po wejściu w życie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz. 2095), był sądem ustanowionym zgodnie z przepisami prawa?,

a w wypadku udzielenia odpowiedzi negatywnej:

Czy wobec sprzeczności składu sądu z przepisami prawa zachodziła nieważność postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.)?

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2023 r.

W sprawach o rozwód, zarówno niezakończonych do 3 lipca 2021 r., jak i wszczętych w okresie od 3 lipca 2021 r. do 14 kwietnia 2023 r., sąd pierwszej instancji orzeka w składzie jednego sędziego, chyba że prezes sądu zarządził rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów.

W razie rozpoznania takiej sprawy w składzie jednego sędziego i dwóch ławników zachodzi nieważność postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.).

Co to oznacza?

Do 27 września 2023 r. obowiązywał art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych tzw. *ustawa covidowa*, który stanowił, iż **w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania tego z nich, który obowiązywał jako ostatni, w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, zwanej dalej "k.p.c."**:

4) w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie **jednego sędziego**, z wyjątkiem spraw rozpoznawanych w składzie jednego sędziego i dwóch ławników; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawłość lub precedensowy charakter sprawy.

To co istotne, w czasie obowiązywania tzw. ustawy covidowej Sądy miały obowiązek ją stosować i miała ona pierwszeństwo przed przepisami kodeksu postępowania cywilnego.

Mając na względzie brzmienie ustawy covidowej postępowanie w sprawie o rozwód musiało być rozpoznawane w składzie **jednego sędziego**, a nie w składzie jednego sędziego i dwóch ławników tak jak wynika to z przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

W sytuacji zastosowania przepisów k.p.c. mamy do czynienia z nieważnością postępowania wskazaną w art. 379 pkt 4 k.p.c. który stanowi, iż nieważność postępowania zachodzi, jeżeli skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy.

To co istotne nieważność postępowania nie działa z urzędu, czyli nie oznacza to, że jeżeli wyrok rozwodowy zapadł w składzie 1 sędziego i dwóch ławników jest on z mocy prawa nieważny, zaś postępowanie musi zostać powtórzone.

Nieważność postępowania musi być stwierdzona przez sąd - dopóki wyrok nie zostanie uchylony ze względu na nieważność postępowania, to wywołuje skutki on prawne.

Aby Sąd mógł zdecydować czy w niniejszej sprawie zachodzi nieważność postępowania to strona musi wnieść **o skargę wznowienie postępowania** w terminie **3 miesięcy** od momentu dowiedzenia się o podstawie wznowienia o czym stanowi art. 407 § 1 k.p.c.

Z uwagi na powyższe, nawet w sytuacji, gdy wyrok rozwodowy został orzeczony przez Sąd w nieprawidłowym składzie 1 sędziego i 2 ławników, nie oznacza to, że jest on z mocy prawa nieważny a dopiero Sąd na wniosek strony może stwierdzić, iż w sprawie zachodzi nieważność postępowania a następnie wyrok zostaje uchylony. Dodatkowo, Strona ma dosyć krótki 3 – miesięczny termin na wniesienie do Sądu skargi o wznowienie postępowania.

Należy również wskazać, iż niedopuszczalna jest skarga od wyroku orzekającego rozwód, gdy po jego uprawomocnieniu choć jedna ze stron zawarła nowy związek małżeński (art. 400 k.p.c.).